

COMMISSIE VAN EERSTE AANLEG VOOR DE ERKENNING
EN DE BESCHERMING VAN DE TITEL VAN
BEROEPSJOURNALIST

Historiek

1. De Commissie van Eerste Aanleg voor de Erkenning en de Bescherming van de Titel van Beroepsjournalist, kortweg Erkenningscommissie, werd ingesteld bij de wet van 30 december 1963 op de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist.

2. Met deze wettelijke regeling en met het Koninklijk Besluit van 12 april 1965 tot instelling van identificatiedocumenten en -kentekens ten behoeve van de leden van de periodieke pers voor gespecialiseerde informatie, heeft de wetgever zeer bewust een onderscheid gemaakt tussen journalisten, die werken aan de 'algemene berichtgeving' en zij die werken voor 'de periodieke pers voor gespecialiseerde informatie'. De wet stelt duidelijk twee voorwaarden waaraan bladen, uitzendingen, enz. moeten voldoen om als een persorgaan 'voor algemene berichtgeving' te worden beschouwd. Enerzijds moeten zij nieuws verstrekken dat betrekking heeft op het actualiteitsgebeuren in het algemeen en anderzijds moeten zij zich richten tot lezers, luisteraars en toeschouwers in het algemeen. Om die reden verwijst de Nederlandstalige Erkenningscommissie kandidaten van abonnementsbladen, e.d. steeds (nu en in het verleden) door naar de 'periodieke pers' zonder dat zij de titel van beroepsjournalist krijgen en het daaraan verbonden sociaal statuut. Naar analogie worden ook kandidaten van betaalzenders doorverwezen. In de praktijk komt het er dus op neer dat van twee journalisten, die juist hetzelfde werk doen, de ene voor een blad of zender van algemene informatie, de andere voor een abonnementsblad of -zender, slechts de eerste wordt erkend.

3. Bijna dertig jaar lang werd de werking van de commissie geregeld door het Koninklijk Besluit van 26 januari 1965. Dit KB werd opgeheven en vervangen door het Koninklijk Besluit van 16 oktober 1991, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 april 1992.

4. De Erkenningscommissie omvat (a) een Nederlandstalige en een Franstalige kamer en (b) een adviesafdeling voor buitenlandse journalisten.

a. De Nederlandstalige en de Franstalige afdelingen bestaan elk uit acht effectieve en acht plaatsvervangende leden. Deze kamers zijn paritair samengesteld uit leden, die door de Koning worden benoemd op voordracht van enerzijds de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten in België en anderzijds de Vereniging van de Dagbladuitgevers. Alhoewel niet voorzien in de wet of het Koninklijk Besluit, behoort het tot de geplogenheden dat laatstgenoemde vereniging voor de voordracht van haar vertegenwoordigers overleg pleegt met de audiovisuele alsook met de weekbladsector. Een afdeling kan slechts geldig beraadslagen en beslissen als ten minste zes effectieve leden of plaatsvervangers

aanwezig zijn. Deze vereiste opkomst heeft in het verleden geregeld tot problemen geleid.

b. De adviesafdeling onderzoekt de aanvragen van de buitenlandse journalisten en stuurt de dossiers vervolgens, vergezeld van een advies, door naar de Nederlandstalige of de Franstalige kamer, waar uiteindelijk de beslissing valt. De adviesafdeling bestaat uit een voorzitter en een plaatsvervangende voorzitter, door de Koning benoemd uit magistraten of eremagistraten, en uit acht effectieve en acht plaatsvervangende leden. De Vereniging van de Internationale Pers draagt kandidaten voor. In deze afdeling hebben de Belgische journalisten en mediadirecties bijgevolg geen rechtstreekse rol, maar de adviezen komen uiteindelijk wel bij de Nederlandstalige of Franstalige kamer terecht.

Activiteiten

1. In de loop van de vijfendertig jaar dat de Erkeningscommissie actief is, evolueerden haar taken aanzienlijk. De commissie krijgt thans

(a) veel meer dossiers te behandelen dan in het begin en

(b) die dossiers vergen bovendien meer onderzoek.

a. Het toegenomen aantal dossiers kan al worden aangetoond door te verwijzen naar het aantal erkenningen:

Na een eerste grote reeks erkenningen van de journalisten, die reeds actief waren in de jaren

2

1965/1966, toen de wet voor het eerst werd toegepast, volgde een lange periode waarin per jaar circa 55 journalisten werden erkend. Midden de jaren tachtig was er een toename tot 80 à 90 journalisten per jaar. Van 1990 af (met de opkomst van de privé-zenders) werden jaarlijks gemiddeld 125 journalisten erkend (1992 werd het recordjaar met 164 erkenningen).

Uit deze nuchtere cijfers blijkt al dat het aantal erkenningen meer dan verdubbelde.

b. Bij de beoordeling van het takenpakket en de werklast van de commissie mag niet louter rekening worden gehouden met de erkenningen vermits ook de dossiers van kandidaten die worden afgewezen op de agenda komen. Veel dossiers komen meer dan eens aan de orde omdat de commissie na een eerste behandeling bijkomende informatie wenst waarvoor de kandidaat al dan niet wordt opgeroepen. In sommige gevallen nodigt de commissie derden uit, die over een bepaalde materie een deskundig advies kunnen verstrekken.

Over de evolutie in de loop der jaren van het aantal behandelde dossiers bestaan geen cijfers, maar het is zeker dat hier eveneens sprake kan zijn van minstens een verdubbeling vermits de voorgelegde aanvragen er niet eenvoudiger op zijn geworden, wel integendeel.

De eerste jaren dat de wet van 1963 werd toegepast, behoorden de erkende journalisten hoofdzakelijk tot de dag- en weekbladpers en in mindere mate tot de openbare omroep en het agentschap Belga. Het aantal freelancers was beperkt en van privé-zenders was geen sprake. De jongste tien tot vijftien jaar is daar een geweldige verandering in gekomen.

Van de dossiers, die tot erkenning leidden, was er in 1999 nog slechts 27% van vast aangeworven dag- en weekbladjournalisten. 33% van de erkende journalisten kwam van de audiovisuele media, onder wie 11% van de VRT, de rest - dus 22% van lokale zenders, productiehuizen, VTM, e.d. 8% van de erkenningen ging naar buitenlandse journalisten en 32% naar freelancers.

Dossiers van freelancers vergen doorgaans veel meer tijd dan die van vast aangeworven journalisten omdat veel meer documenten dienen onderzocht en dergelijke kandidaten in veel gevallen moeten worden opgeroepen.

2. De commissie moet ook veel meer dan vroeger, gedragscodes bepalen voor de beoordeling van aanvragen waarbij het gaat om nieuwe vormen van journalistiek, die in het snel evoluerend medialandschap vanzelfsprekend meer dan ooit opduiken.

3. 1999

We geven hierna enkele cijfers over het jaar 1999 ter illustratie van de huidige activiteiten.

- Vorig jaar vergaderde de commissie elf keer, nl. alle maanden, behalve in augustus. Een vergadering duurde gewoonlijk vier tot vijf uur.
- Tijdens die elf vergaderingen werden 262 agendapunten (met voorgelegde dossiers) afgehandeld. Zoals hiervoor vermeld, kwamen sommige dossiers tijdens meerdere vergaderingen ter sprake.
- Er kwamen 121 nieuwe aanvragen binnen.
- 46 keer werden kandidaten opgeroepen.
- 104 journalisten werden erkend, onder wie een aantal op basis van in 1998 ingediende aanvragen.
- 11 kandidaten trokken hun aanvraag in, ofwel na een brief van de commissie, ofwel na oproeping.
- In 9 gevallen werd het dossier in beraad gehouden of de erkenning uitgesteld.
- De commissie stelde een gedragslijn vast voor het behandelen van aanvragen tot wijziging van een F- in een N-erkenning.
- De commissie hoorde de directeur-hoofdredacteur van een dagblad die toelichting kwam verstrekken over de inhoud van de functie van "grafisch redacteur". Volgend op deze hoorzitting stelde de commissie een "Leidraad voor de erkenning van opmaakredacteurs/lay-outers" op.

Herziening

De documenten, die de erkende beroepsjournalisten van het ministerie van Binnenlandse Zaken krijgen, zijn geldig voor een periode van vijf jaar. De Nederlandstalige kamer van de

Erkenningscommissie maakt er sedert lang een erezaak van om naar aanleiding van de uitreiking van nieuwe documenten systematisch na te gaan of de eerder erkende journalisten nog wel beantwoorden aan de bepalingen van de wet van 1963. Zulks betekent dat van alle beroepsjournalisten de dossiers opnieuw worden bekeken.

1. Deze revisie valt uiteen in twee grote delen:
 - (a) enerzijds het luik voor de weddetrekkenden;
 - (b) anderzijds dat voor de zelfstandigen.

a. Voor de eerste categorie verloopt de aanvraag tot hernieuwing grotendeels op verklaringen, zowel van de betrokken journalist, als van diens werkgever. Dit is een eenvoudige procedure, maar dat neemt niet weg dat duizenden brieven dienen verzonden. Naast de mediadirecties, die gevraagd worden de lijsten te controleren, die voor hun redacties werden opgesteld, worden immers ook alle weddetrekkende journalisten individueel aangeschreven met de vraag de hernieuwing van hun documenten aan te vragen.

b. Voor zelfstandige journalisten is de gevolgde werkwijze omslachtiger. Zij krijgen eveneens formulieren in te vullen als zij de hernieuwing van hun documenten wensen. Tevens moeten zij bewijzen bijvoegen van hun journalistieke activiteiten in de loop van de twee jaar die aan de revisie voorafgaan. Op die manier vormen zich duidelijke dossiers. De Erkenningscommissie kan die onmogelijk allemaal onderzoeken tijdens haar gewone maandelijkse vergaderingen. Speciaal ter gelegenheid van de vijfjaarlijkse revisie wordt een werkgroep opgericht bestaande uit drie commissarissen, die veelvuldig en langdurig moeten vergaderen om alle dossiers rond te krijgen. Zij rapporteren aan de voltallige commissie, die uiteindelijk beslist. In tientallen gevallen kan die beslissing pas worden genomen nadat de betrokken journalist werd opgeroepen.

(Ter illustratie van de activiteiten van de werkgroep ad hoc: bij de twee jongste herzieningen, aangevat in 1991 en 1996, moest op het hoogtepunt van de revisie-activiteiten gedurende drie maanden om de veertien dagen een ganse dag worden gewerkt.)

2. Het hoeft geen betoog dat de periode van de herziening leidt tot een hoge werkbelasting voor alle leden van de commissie. In totaal vergt de herziening de behandeling door de Nederlandstalige kamer van ca. 1950 dossiers. Aan Franstalige zijde gaat het om ca. 2000 dossiers (500 van buitenlanders).

De Erkenningscommissie kan deze taak onmogelijk aan zonder een meer uitgebreide ondersteuning door het secretariaat dan in gewone tijden het geval is. Reeds in normale omstandigheden beschikt het secretariaat - één 3/5 bediende voor alle Franstalige en Nederlandstalige kamers in eerste aanleg en beroep - niet over de nodige tijd en werkmiddelen om enige andere activiteit te ontwikkelen dan die puur noodzakelijk voor de wettelijk voorziene behandeling van de dossiers. Voor enige gestructureerde rapportering aan, bijvoorbeeld, organisaties van de mediadirecties, beroepsverenigingen van journalisten, de diensten van de Eerste Minister, enz. is er geen tijd. Op geregelde tijdstippen moet het secretariaat van de AVBB bijspringen.

3. De huidige persdocumenten vervallen eind 2001. Dat betekent dat in het najaar 2000 reeds moet worden begonnen met de revisie van de erkenningen. Op 1

januari 2002 moeten immers alle erkende journalisten over hun nieuwe documenten kunnen beschikken en het ministerie van Binnenlandse Zaken moet enkele maanden de tijd krijgen om de documenten aan te maken.

4. Om te voorkomen dat ingevolge de vijfjaarlijkse revisie de Erkenningscommissie een grote achterstand oploopt bij de behandeling van de dossiers, pleit de Erkenningscommissie voor een verdubbeling van het secretariaat voor de ganse duur van de revisie, nl. van bij de start in september 2000 tot en met april 2002, de maand dat alle revisie-werkzaamheden en de archivering van de gegevens door het secretariaat normaal achter de rug moeten zijn.

Voor de verdere toekomst moet eveneens worden gedacht aan de uitbreiding van de permanente logistieke ondersteuning van de Erkenningscommissie.

Namens de Nederlandstalige kamer van de Erkenningscommissie,

Raymond De Craecker, voorzitter

18 mei 2000

Steenkoolkaai, 9B - 1000 BRUSSEL - 02/229.14.65